

Agrupació fotogràfica de Catalunya

Carrer Duc de la Victòria, 14, pral.

BARCELONA

Any XII - Núm. 131

Setembre del 1936

No es permet reproduir o traduir cap treball publicat en aquest Butlletí
sense esmentar el seu origen i el nom del seu autor

Viratge sèpia de les proves al bromur

per Rafael M. Martínez

Les proves al bromur que deuen ésser virades en sèpia han d'ésser correctament exposades i revelades a fons, si hom vol assolir una tonalitat encertada. D'altra banda, hom no pot esgotar el revelador, que cal que sigui fresc, de preferència al amidol.

La prova ben rentada, es blanquejarà en la següent solució :

Aigua	300 c.c.
Ferricianur de potassa . . .	15 grs.
Bromur de potassa	15 »

Les proves poden blanquejar-se totalment o treure-les abans d'ésser blanquejades del tot. En aquest cas el to serà més calent, més roig, en una paraula. Aquest bany pot usar-se repetides vegades fins que el blanquejament comenci a ésser massa lent.

Aleshores es renten les proves amb aigua corrent o renovada dues o tres vegades, fins que l'aigua no es colori de groc. Llavors es posa al bany de sulfur així format:

Aigua	300 c. c.
Monosulfur de sodi	9 grs.

Millor encara fóra fer una solució de reserva al 20 % i prendre-ne 45 c. c. per a la quantitat anterior de 300 c. c.

Tingui's en compte que els vapors del monosulfur ataquen els objectius, papers i plaques o films fotogràfics, per tant, deu ésser ben tapada l'ampolla que el contingui i millor fóra del laboratori.

Després de virades rentint-se les proves durant una mitja hora amb aigua corrent o renovada unes sis vegades.

No deu aprofitar-se massa el bany de monosulfur, car els tons acostumen a resultar groguencs.

Pot submergir-se la prova després de fixada i rentada, durant uns dos minuts al bany de monosulfur, rentada després, blanquejada i tornada a virar en el monosulfur, continuant després amb el rentat final, assolint-se així tons encara més bells. També hi ha qui revela la prova després de blanquejada parcialment, en un bany a l'amidol molt diluït (1 gram per litre) i vira després la prova amb el monosulfur, obtenint-se així tons més propers al negre-calent, però hem de dir que aquest mètode no l'hem pas assajat.

Comissió de Concursos i Exposicions

IV SALÓ INTERNACIONAL DE BUDAPEST (HONGRIA)

Nombre de proves: Fins a 4.

Mides màximes: 44×44 cm.

Drets i despeses: 8 pessetes.

Termini d'admissió a l'Agrupació: 5 setembre del 1936.

L'ús racional dels fotòmetres amb cèl·lula foto-elèctrica

Es un xic descoratjador el posseir un fotòmetre elèctric d'un centenar de pessetes i no poguer assolir més que resultats mediocres. Els anuncis i les instruccions per a l'ús diuen que aquests instruments donen automàticament el temps de «pose» exacta, però en la pràctica el rendiment és tot un altre: és tan variable com el temps. La causa no prové del fotòmetre sinó de l'operador.

Es evident que els fotòmetres de cèl·lula foto-elèctrica constitueixen un vertader progrés sobre els models òptics o sobre les taules de pose: ells eliminen el que un hom anomena «el factor personal», o més exactament l'agudesia visual del fotògraf i indiquen automàticament un temps de «pose» segons l'il·luminació del subjecte.

En realitat, aquests instruments no donen «automàticament» temps d'exposició exactes, però «permeten determinar-los», el més aproximadament possible, segons les circumstàncies: d'altra manera dit, és precís interpretar les indicacions de l'instrument i aplicar-les segons el cas. I és aquesta interpretació que l'aficionat oblida; d'ací els fracassos que pot constatar damunt cada bobina en lloc de tenir els negatius perfectament homogenis que desitja.

Veiem de bell antuvi la constitució d'un fotòmetre, tot i desseguida, el seu ús.

Un fotòmetre de cèl·lula elèctrica comprèn dos òrgans principals: una cèl·lula foto-elèctrica i un micro-amperímetre. A aquestes dues peces convé d'afegir-hi una tercera, no menys útil: un sistema de parasol que limiti el camp de mesura.

La cèl·lula és formada d'un catode i d'un anode, separats per una capa semi-conductora. El catode i l'anode poden ésser constituïts per un mateix metall, generalment el coure, i la capa separadora, per òxid de coure. L'anode es presenta baix la forma d'una placa de coure, forta, mentre que l'òxid de coure i el catode, amb una part dirigida a l'exterior es troben reduïts a dos capes de metall molt primes.

Com hom pot constatar segons aquesta descripció, la cèl·lula no és de cap manera fràgil, és pel contrari irrompible i posseeix una duració pràcticament il·limitada.

Però l'òrgan més fràgil és el micro-amperímetre, els extrems del qual es troben units un a l'anode i altre al catode. Quan la llum obra damunt el catode, la cèl·lula produeix una feble corrent que fa desviar l'agulla del micro-amperímetre. La desviació és proporcional a la quantitat de llum rebuda.

Quan la cèl·lula és de «bona sensibilitat», per a evitar una desviació excessiva que perjudicaria la graduació del micro-amperímetre, hom intercala en el circuit una petita resistència. Quan la llum és molt feble, hom cortacircuita aquesta resistència recolzant un petit botó o fent moure un ressort: llavors la sensibilitat normal de la cèl·lula es restableix. Així, doncs, quan les instruccions del prospecte parlen de recolzar un botó o de moure un ressort, quan la llum és poc intensa, no es fa més que treure la resistència intercalada en el circuit i es restableix així la sensibilitat de la cèl·lula.

Aquesta resistència ordinariament es fixa a la major part dels fotòmetres, però és variable en un d'ells, remarcable pel seu feble volum; la llum fa desviar l'agulla i per a efectuar la medicció hom deu fer variar la resistència girant un disc a fi de correr l'agulla a una senyal de referència. El disc està graduat d'aïtal faisó que quan l'agulla es troba a la dita senyal, hom deu poder llegir el temps de «pose» cercat.

Hom troba també la resistència variable en el fotòmetre acoplat al joc del diafragma d'un aparell de cinema de 9'5 mm. La mateixa comanda governa a l'ensem el diafragma i la resistència del fotòmetre i la mida consisteix també en portar l'agulla del micro-amperímetre a un punt assenyalat com a referència.

Hom troba sempre el mateix principi general, essent els detalls de construcció els que varien.

Però tornem a la descripció del nostre fotòmetre normal. Endemés dels dos òrgans principals, hem mencionat també un sistema de parasol. Es un complement de primera importància. Es presenta baix diferents formes: la més senzilla és la d'un petit cilindre de certa profunditat que limita el camp de mesura a 50° o 60° aproximadament. Però el sistema

més usat està constituït per una mena de «niu d'abelles» que forma un camp de mesura d'uns 60°.

El parasol fa un doble paper: d'antuvi limitar el camp de mesura, després impedir als raigs laterals d'influir la cèl·lula, el que falsejaria les indicacions d'aquesta darrera. El parasol és, per tant, absolutament indispensable; d'altra banda, tots els aparells de bona fabricació en tenen.

Però en la pràctica aquests parasols han estat establerts d'una manera racional per a donar mesures sempre exactes? Ens és difícil respondre afirmativament i heus ací el perquè:

El camp de mesura de la major part dels fotòmetres és de 60° poc més o menys, és a dir, que prenent l'eix de la cèl·lula com a centre, tenim pràcticament 30° a la dreta i 30° a l'esquerra i el mateix per dalt i per baix. D'altra banda, en la major part dels aparells fotogràfics, els clixés dels quals són de forma rectangular, l'objectiu normal, no dona més que un camp de 48 a 50° del costat més gran. Ens trobem, conseqüentment, lluny del 60°, angle de mesura dels fotòmetres, que registren una superfície de mesura de 10° de més. Si considerem el costat més petit que mideix $\frac{1}{3}$ menys que l'altra, el camp cobert és encara més petit: ací el fotòmetre registra una excessiva superfície angular. És possible que els fabricants hagin tingut compte d'aquests detalls en la graduació del fotòmetre, però aquesta correcció no és suficient, perquè hom es troba sempre amb que aquestes superfícies supèrflues obren fortament damunt la cèl·lula i falsegen completament les indicacions del fotòmetre. Volem, per exemple, determinar el temps de «pose» d'un paisatge fotografiat amb un aparell 4×6"5 cms. col·locat horitzontalment. El costat petit és $\frac{1}{3}$ menys gran que l'altre i l'aparell no cobreix més que 30° d'alçada mentre que el nostre fotòmetre mesura la llum amb una superfície angular de 60°; en aquest cas el temps de «pose» estarà equivocat, sobretot si el cel ocupa la meitat o els dos terços del paisatge.

Això per als aparells fotogràfics proveïts d'un objectiu de distància focal normal. Quines seran les errades, quan es tracti d'objectius de distàncies focals més llargues o més curtes que la normal o quan es tracti d'objectius de presa de vistes cinematogràfiques que tenen un camp encara més reduït? Què hem de dir també de les errades constatades quan hom es serveix per a la fotografia d'un fotòmetre especialment calibrat

per al cinema? Si el camp de mesura és exacte per a l'aparell de cine proveït d'objectiu normal, no ho serà ja per a un aparell de fotografia que posseeix un camp gairebé doble.

El fotòmetre està calibrat per a un subjecte que es trobi a una distància mitjana i la cèl·lula està influenciada per la massa que es troba davant ella, sense distinció de distància. Per altra part, en Fotografia, el temps de «pose» és variable segons la distància. Considerem, per exemple, tres subjectes col·locats a distàncies diferents de l'aparell: una persona a 4 metres, un grup a 8 metres i un paisatge a l'infinit. Si amb el nostre fotòmetre, assagem de determinar el temps de «pose», des d'on es troba l'aparell, com acostumen a fer els aficionats, trobarem exactament el mateix temps de «pose» per als tres subjectes. Designem-ho per una xifra: $1/50$ de segon, per exemple. Aquesta xifra pot ésser exacta per al grup. Però amb aquest temps de «pose», el nostre personatge de primer terme estarà sub-exposat i el nostre paisatge sobre-exposat. Una interpretació i una correcció del fotòmetre són, per tant, necessàries. Això, sense tenir en compte les errades produïdes pel parasol.

Com hem d'usar el fotòmetre?

La pràctica revela que l'ús «racional» d'un fotòmetre de cèl·lula foto-elèctrica exigeix molta atenció, i aquest petit esforç cerebral resta sempre recompensat amb un negatiu perfecte.

De bell antuvi si haveu d'adquirir un fotòmetre d'elements foto-elèctrics, serà precís sobretot que preneu en consideració el sistema de parasol i de graduació del quadrant. Aquest parasol pot ésser constituït per un petit tub de metall o de cartró que hom adaptarà sobre l'obertura que cau damunt l'anode. La seva longitud serà determinada de manera que l'angle cobert sigui sensiblement el mateix que el del vostre aparell proveït d'un objectiu normal i tenint en compte igualment el tamany.

I si el vostre fotòmetre el posseeix, serà precís assajar de conèixer l'obertura exacta (la qual és generalment de 60°) i tenir-la en compte en les diferents mesures i usos amb objectius de diferents distàncies focals. Per a un subjecte normal, col·locat de 8 a 10 metres, exposeu sempre una mica més del que indica el fotòmetre. Per exemple, $1/40$ de segon en lloc de $1/50$ de segon; influit per les parts il·luminades que no registra l'apa-

IV Saló Internacional d'Art Fotogràfic
«La Mata del Fanc»
Autor: Francesc Mata
de València

AGRUPACIÓ FOTOGRÀFICA
DE CATALUNYA

IV Saló Internacional d'Art Fotogràfic
«Opal»

Autor: Josep V. Dorin
d'Estats Units

AGRUPACIÓ FOTOGRÀFICA
DE CATALUNYA

rell, l'instrument dona sempre un temps de «pose» reduït, és a dir, $\frac{1}{50}$, mentre que el temps correcte fóra de $\frac{1}{40}$. Si hom es serveix d'un objectiu de llarga distància focal, per a un objecte col·locat a la mateixa distància, exposeu més temps en proporció a la distància focal, prenent com a base el temps donat pel fotòmetre. Amb un objectiu gran angular de 60 a 68°, es pot adoptar el mateix temps indicat pel fotòmetre.

A quina distància deu un hom col·locar el fotòmetre per a determinar el temps de «pose»? En la pràctica és aconsellable de col·locar-se a una aital distància que el camp de mesura del fotòmetre coincideixi amb el de l'aparell fotogràfic. Aquesta condició és fàcilment realitzable per als objectes col·locats a una distància petita i fàcilment accessible. Per als paisatges, com hom no pot fer altra cosa, bastarà llegir les indicacions del fotòmetre des de l'emplaçament mateix de l'aparell, inclinant «fortament» l'instrument cap a terra i fins, si és necessari, limitar el camp de mesura mitjançant un artifici qualsevol. Una vegada obtingut el temps de «pose» exposeu sempre un xic menys: per exemple, $\frac{1}{150}$ de segon en lloc de $\frac{1}{100}$.

Per als personatges dempeus o per als objectes similars, aproximeu-vos suficientment de manera que la cèl·lula no sigui influenciada pels objectes del voltant. Amb una distància focal normal, hom pot veure una persona de mitjana talla dempeus, a quatre metres i mig aproximadament. Per a determinar el temps de «pose» hom podrà col·locar-se a dos metres i mig. Si hom no pogués apropar-se, exposeu una mica més que el que indica el fotòmetre.

Per als grans plànols, situats a dos metres i mig o a tres metres, serà precís col·locar-se d'uu a mig metre per a determinar el temps de «pose». Eviteu que l'ombra de l'instrument o de la vostra mà caigui damunt els objectes.

Totes aquestes observacions són valederes quan el sol es troba al costat o darrera de l'operador. Però en els contrallums és precís impedir que la llum vingui directament damunt l'instrument, el que falsejaria completament les indicacions. I si hom efectua la fotografia sense tenir en compte la correcció, el negatiu serà inevitablement sub-exposat, perquè la cèl·lula haurà estat influenciada en aquest cas pels raigs lluminosos directes i no per la llum reflectada pel subjecte.

La cèl·lula permet mesurar certes porcions de l'escena a fotografiar.

Considerem, per exemple, una persona col·locada davant d'un parterre de flors. Si hom vol donar relleu al personatge, serà precis col·locar-se molt aprop per a determinar el temps de «pose», contrariament si hom desitja tenir una bona vista del conjunt, serà suficient col·locar-se a la distància dictada pel camp de mesura.

Com hom pot donar-se compte per aquestes notes, servir-se d'un fotòmetre no consisteix en adreçar-lo simplement damunt els objectes, llegir el temps de «pose» i operar segons aquesta indicació; és necessari, en cada cas, interpretar aquestes indicacions, i és solament així que hom arriba a obtenir negatius perfectament homogenis i regulars.

L'ideal fóra disposar d'un fotòmetre proveït d'un parasol amb obertura regulable, és un detall que té la seva importància, sobretot en els aparells de fotografia o de cinema amb objectius intercanviables.

En quan a les correccions a fer per als objectes que es trobin a diverses distàncies, existeixen ja—però no d'una manera automàtica—damunt un fotòmetre de fabricació americana; el disc calculador està graduat tenint compte de les característiques de la curva sensitomètrica Hurter and Driffeld i dona pràcticament resultats vertaderament regulars.

Que la lectura d'aquesta nota no descoratgi als posseïdors de fotòmetres elèctrics davant l'aparent complexitat de la qüestió; llur utilitat és incontestable, i amb una mica de reflexió i amb la latitud de «pose» de les emulsions, obtindreu amb certesa indicacions precioses. Perquè un fotòmetre no pot en cap cas donar «automàticament» el temps de «pose» exacta, de la mateixa manera que amb els aparells fotogràfics més perfeccionats és impossible obtenir sempre fotografies perfectes; és precis en ambdós casos, la intervenció de l'operador; solament ell fa el treball i no els instruments.

(De la «Revue Française de Photographie et de Cinematographie»)

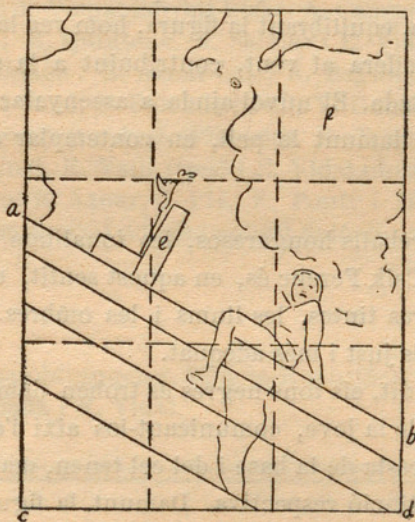
Crítica de les Obres Fotogràfiques de Csik Ferenc

per CRISEJUS

Hem dit repetides vegades que la tònica de la producció hongaresa és la simplicitat. Una simplicitat plena d'audàcia que fa suggestives composicions, les línies de les quals poden comptarse amb els dits d'una mà. Amb elements tan escasos componen els mestres d'Hongria llurs temes, obtenint, per la vibració que la llum els comunica, resultats meravellosos. L'obra que suara analitzem corrobora aquesta tendència. ¿Voleu quelcom de més senzill que aquesta simpàtica composició de Csik Ferenc?

EL SENTIMENT INSPIRADOR

L'escola hongaresa, en general, fuig de qualsevol disseny que no pugui ésser expressat d'una manera essencialment fotogràfica. No fa lite-

ratura, ni cerca la seva inspiració en la Pintura o el Dibuix. Tot el que no és capaç d'emocionar mitjançant la força expressiva de la llum que reflecta, hàbilment combinada per l'autor, és refusat per aquest. ¿Vol dir això, que les obres hongareses es trobin desproveïdes de sentiment? ¿Implica aquesta escola l'absència de tota emotivitat que no sigui el plaer merament físic produït per una encertada combinació del poder actínic de la llum? No, en absolut. Totes les fotografies que hem vist dels hon-

garesos, ens han deixat veure sempre un sentiment tènue, subtil, que conserva tota la seva força emotiva degut tanmateix a aquesta deliberada subtileza. En l'obra que estudiem, per exemple, no és difícil adivinar un cant a la joia de viure de cara a la Natura: és una manifestació d'optimisme pròpia d'un esperit sà i jove.

COMPOSICIÓ

La figura inclou tot l'interès de la prova i comprenent-ho així l'autor l'ha colocada damunt un dels punts forts de la imatge. La línia **a b** que és el suport de la composició comprèn els tons més intensos a fi de justificar el seu paper amb l'energia que la presència d'aquests li comunica. L'espai **a b d c** es troba cobert per tres línies paral·leles a aquell suport que tallen la base de la prova per l'inclinació deliberada d'aquell i les quals formen altres tantes franges de color — llegiu tonalitat — diferents que adornen la part inferior del quadre, que d'altra manera fora monòton i feixuc. A l'esquerra, equilibrant la figura, hom veu la taca blanca **e** junt a la qual oneja la bandera al vent, contribuint a la sensació de triomf i optimisme ja apuntada. El núvol ajuda a assenyalar la marxa del vent que sembla sentir-se damunt la pell, en contemplar aquesta fotografia.

TONALITAT

Com a tots els treballs hongaresos, les tonalitats es troben admirablement escollides. Csik Ferenc és, en aquest sentit, un vertader mestre. La gama de les mitges tintes, les llums i les ombres tenen en els seus quadres, el valor més just i més adequat.

Com ja ha estat dit, els tons negres es troben damunt el suport **a b** i també a la cuixa de la jove, comunicant-los així l'energia necessària. Les tonalitats de la resta de la base i del cel tenen, malgrat llur intensitat quasi igual, llur distinció respectiva. Damunt la figura estan repartides gairebé totes les tonalitats de la prova, assolint així la importància que li correspon com centre d'interès. La llum més viva es troba damunt **e a** fi d'animar la part esquerra del quadro, que resultaria, de no ésser així, buida i mancada d'interès. El cel té la tonalitat precisa.

Voleu assenyalar algun defecte davant tants encerts? Un lleuger aclariment en el to del cel en la part que toca al que hem anomenat suport **a b** de la prova, hagués estat molt indicat.

NOTICIARI

MOVIMENT DE SOCIS

Han entrat a formar part de la nostra entitat, els següents senyors: Jaume Pérez i Jaume Ferrer.

La nostra més coral benvinguda.

Han estat baixa voluntària els següents senyors: Lluís Sánchez, Josep Garcia Jubany, Manuel Benet i Lluís Aldea.

Han estat baixa els senyors: Gaietà G. Novelles, Eduard Perrin, Jesús P. de la Fuente, Carles Canelles i Miquel Torra.

APORTACIÓ ALS SALONS ESTRANGERS

La nostra entitat ha estat representada als següents Salons recentment celebrats: Saló de Viena: Borrell Vidal, A. Campaña, F. Estrany (dos), A. Ollé, J. Pascual, M. Quintana, J. Sarrias i E. Vidal (una), 11 obres en total. — Saló de Màlaga: E. Aznar (sis), S. Baguña (dos), A. Campaña (cinc), S. Fernàndez (dos), S. Forcada (tres), V. Gonzàlvez (tres), J. Moncunill (tres), J. Pascual (tres), J. Plà (sis), F. Ponti (sis), M. Quintana (cinc), J. Sarrias (cinc), E. Valls (tres) i E. Vidal (dotze), 64 obres en total. — Saló de Xicago: E. Aznar, J. Plà, F. Ponti i M. Quintana, en total quatre obres. Cal fer present ací que aquest Saló és un dels més rigorosos del món.

LLOREJATS

Al Saló de Viena obtingueren Menció Honorífica els nostres consocis J. Sarrias, A. Campaña i E. Vidal.

OFERTES

—Leica, model 3, obj. 1:3.5, negra, estat nou. Pessetes: 550. Raó a Secretaria.

—Ica-Poliscop 45 x 107 Zeiss-Tessar 4'5 amb dos magatzems i Taxifote Richart, per 400 pessetes o canviaria per Zeiss 4'5 - 6 1/2 x 9. Raó: Lluís Bassas. Sant Rafael, 36, 2-2; telèfon 22572.

—Ernemann Werke 4,5 x 6, obt. Zeiss Tessar 1:3.5, obturador de cortina fins a 1/1000 s., enfoc helicoidad, xassis filmpack i cartera, tot en perfecte estat, per 250 pessetes. Raó: Eudald Pedrola, Lonja, 17. Tortosa.

—Contessa Nettel - Tropical, pla focal 6 1/2 x 9, obj. Zeiss Tessar 1:4.5 - 12 xassis i xassis film-pack. Pessetes: 350. Raó a Secretaria.

—Super Sport Dolly 4 1/2 x 6, obj. Zeiss Tessar 1:2.9 obt. Compur 1/400 de segon, 9 xassis i 1 xassis film-pack. Pessetes: 360. Raó a Secretaria.

—Càmara Contesa Nettel 6 x 13 objectius Tessar 1:4.5 de 9 cms. amb 12 xassis i estoig. — Ptes. 250.
Raó a Secretaria.

—Murer 9 x 12, amb obturador cortina, amb objectiu 1:4.5 xassis film-pack i 12 xassis senzills, 200 pessetes. — Raó, telèfon 13737.

—Nettel-Stereax, darrer model, doble manxa, objectius Zeiss, dotze xassissos. Objectiu Tele-Tessar de 25 cms. de focus per a ésser esmerçat amb el dit aparell per a la fotografia plana panoràmica. Tot en estat gairebé nou. Canvio aquest lot per Heidoscop 6 x 13 objectius Zeiss. Raó: J. Giralt, Bailén, 221, primer, primera. Telèfon 71634.

—Ica Bébé 4 1/2 per 6 obj. Zeiss 1:4.5, amb magatzem, 6 xassis alpaca i film-pack, i 6 xassis senzills, junt amb 2 estoigs. Pessetes 350. — Raó: telèfon número 13737.

—Ica-Bebe, 6,5 x 9 amb objectiu Zeiss 1:4.5 amb xassis magatzem, xassis estoig. Pessetes: 180. Raó: Conserge.

—Aparell 6 1/2 per 9, obj. Tessar 1:4.5 f. 10.5 cms. doble manxa, obt. Compur, 4 xassis, cartera, trípode metàl·lic i ròtula. Pessetes: 200. Raó: Secretaria.

Aparell 9 x 12 Contesa Nettel, pla-focal objectiu T. T. P. «Cooke» 1:4.5 dor automàtic de pose, 1 cisalla amb tall artístic. Ptes. 125. Raó: Secretaria.

—Dolly 4 1/2 x 6. Tessar Zeiss 1:3.5 f. 7 cm. 1 xassis filmpack, 3 xassis placa, 1 filtre groc. Ptes. 275. Raó: Secretaria.

—Poliscop Ica 6 x 13. Zeiss Tessar 1:4.5, amb magatzem i cartera. Estat nou. Ptes. 500. Raó: Conserge.

Etereospido Gaumont: 6 x 13 cms. avant-guerra, Tessar f. 6'3, magatzem i estoig: 300 pessetes. Raó a Secretaria.